

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун–т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково–дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально–правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально–процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high–quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ЗМІСТ

Вступне слово С. Ківалова	36
Cuvânt de deschidere O. Cataraga	40
Вступне слово Д. Кішка	44
Вступне слово В. Шепітька.....	48

СЕКЦІЯ 1.

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ІННОВАЦІЇ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЗЛОЧИННИХ ЗАГРОЗ

ALIYEV Bakhtiyar Abdurahman ogly.....	52
HISTORY AND DEVELOPMENT OF MODERN FORENSIC SCIENCE (CRIMINALISTICS) IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN	

CATARAGA Olga.....	60
VIITORUL EXPERTIZEI JUDICIARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ÎN SPAȚIUL EUROPEAN	

АРКУША Лариса.....	64
ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ	

БАСАЛЮК Наталія.....	70
ЦИФРОВІ ТА СУДОВО–ЕКСПЕРТНІ ДОКАЗИ У ПРОЦЕДУРІ ЕКСТРАДИЦІЇ ОСІБ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	

ВАРИНСЬКИЙ Владислав.....	74
ПРИНЦИП HUMAN OVERSIGHT У КРИМІНАЛЬНІЙ ЮСТИЦІЇ: АДАПТАЦІЯ СТАНДАРТІВ EU AI ACT В УКРАЇНІ	

ГРЕСЬ Юлія.....	79
ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПОВЕДІНКОВОГО ПРОФАЙЛІНГУ ТА ЦИФРОВОЇ АНАЛІТИКИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	

ЗАГОРОДНІЙ Андрій.....	84
ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	

КАРАМАН Микола.....	89
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ АГРЕСІЇ ТА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
МИРОШНИЧЕНКО Юрій.....	93
ЦИФРОВА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ	
НЕДАШКІВСЬКА Ольга, ГУНЬКО Олександр.....	97
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУДОВО–ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОКАЗУВАННЯ, НОВІ ТЕХНОЛОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ПРАВОСУДДЯ	
ОСТАПЕНКО Артур.....	102
ТЕХНІКО–КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	
ПЛАТОВСЬКИЙ Сергій.....	106
ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЕКЦІЙНИХ ТА ІСТОРИЧНИХ АВТОМОБІЛІВ В ПРАКТИЦІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬША	
САВЧУК Олена.....	110
ПОЧЕРКОЗНАВСТВО В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВІД КЛАСИЧНИХ ОЗНАК ДО НОВИХ МОДЕЛЕЙ ІДЕНТИФІКАЦІЇ	
САЛТИКОВ Олександр.....	114
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВО–ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ	
СИДОРЧУК Інна.....	117
РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
СМИРНОВ Максим.....	120
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ В ДАРКНЕТ (DARKNET)	
ТУЛЯКОВ Вячеслав.....	124
ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	

Варинський Владислав

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та україністики
Національного університету «Одеська морська академія»
м.Одеса, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5837-6201>
e-mail: vlad.varinskiy@gmail.com*

ПРИНЦИП HUMAN OVERSIGHT У КРИМІНАЛЬНІЙ ЮСТИЦІЇ: АДАПТАЦІЯ СТАНДАРТІВ EU AI ACT В УКРАЇНІ

У тезах досліджено адаптацію стандартів EU AI Act до системи кримінальної юстиції України крізь призму принципу human oversight. Обґрунтовано необхідність формування єдиного правового режиму використання високоризикових систем ШІ на всіх етапах кримінального провадження – від діяльності правоохоронних органів до здійснення правосуддя. Доведено, що модель human-in-the-loop є мінімально допустимим стандартом легітимного використання ШІ у кримінальній юстиції, оскільки забезпечує збереження визначального людського контролю, процесуальних гарантій та принципу верховенства права.

Ключові слова: штучний інтелект; високоризикові системи ШІ; human oversight; кримінальна юстиція; EU AI Act; правоохоронні органи; правосуддя.

Varynskyi Vladyslav

*Candidate of Political Sciences, Associate Professor;
Associate Professor of the Department of Philosophy and Ukrainian Studies
National University «Odesa Maritime Academy»
Odesa, Ukraine*

THE PRINCIPLE OF HUMAN OVERSIGHT IN CRIMINAL JUSTICE: ADAPTATION OF EU AI ACT STANDARDS IN UKRAINE

The theses examine the adaptation of the EU AI Act standards to the criminal justice system of Ukraine through the prism of the principle of human oversight. The study substantiates the necessity of establishing a unified legal framework for the use of high-risk AI systems at all stages of criminal proceedings – from the activities of law enforcement agencies to the administration of justice. It is argued that the human-in-the-loop model constitutes the minimum acceptable standard for the legitimate use of AI in criminal justice, as it ensures the preservation of decisive human control, procedural safeguards, and the principle of the rule of law.

Keywords: artificial intelligence; high-risk AI systems; human oversight; criminal justice; EU AI Act; law enforcement agencies; justice.

Стрімка цифровізація кримінальної юстиції та впровадження систем штучного інтелекту (ШІ) формують новий комплекс правових викликів, пов'язаних із допустимими межами автономізації алгоритмічного прийняття рішень як на стадії досудового розслідування правоохоронними органами, так і в процесі здійснення правосуддя. В умовах інтеграції алгоритмічних систем у діяльність правоохоронних органів, прокуратури та суду забезпечення цілісності кримінальної процедури вимагає формування уніфікованого правового режиму застосування ШІ та єдиних вимог до його прозорості, пояснюваності й контрольованості на всіх етапах кримінального провадження незалежно від суб'єкта використання відповідних технологій.

В умовах повномасштабної війни це питання набуває для України стратегічного значення, зокрема у зв'язку з використанням ШІ для фіксації воєнних злочинів, розпізнавання осіб, аналізу кримінальної розвідки та обробки великих масивів даних (Big Data). Перехід від суто допоміжної обробки інформації до безпосереднього впливу алгоритмічних систем на аналітичне прогнозування, оцінку ризиків і підготовку процесуально значущих рішень актуалізує потребу у формуванні єдиних правових стандартів використання ШІ та посилює значення європейського досвіду нормативного обмеження високоризикових систем.

Сучасна модель регулювання ШІ в Європейському Союзі ґрунтується на ризико-орієнтованому підході, закріпленому в Регламенті (ЄС) 2024/1689 (EU AI Act) [1]. Відповідно до його архітектури системи ШІ, що використовуються у сфері правосуддя та кримінальної юстиції, віднесено до категорії високого ризику. Водночас окремі практики –зокрема дистанційна біометрична ідентифікація (п. е ч. 1 ст. 5), біометрична категоризація (п. г ч. 1 ст. 5) та соціальний скоринг (п. с ч. 1 ст. 5) – визнані несумісними з фундаментальними цінностями ЄС через непропорційне втручання у права людини та ризик масового цифрового нагляду.

Особливу специфіку має регулювання винятків щодо використання ШІ правоохоронними органами у випадках, передбачених пп. і–ііі п. h абз. 1 ст. 5 Регламенту, а також обмеження щодо умов застосування та оцінки наслідків такого використання. Так, частина 2 статті 5 визначає оціночні категорії, які безпосередньо впливають на допустимість застосування систем біометричної ідентифікації у режимі реального часу в загальнодоступних місцях. Оцінка правомірності використання таких систем здійснюється на основі аналізу двох взаємопов'язаних критеріїв:

а) характеру ситуації (ї. «a» ÷. 2 п.ò. 5) – з урахуванням серйозності, ймовірності та масштабу потенційної шкоди, яка може настати в разі незастосування систем біометричної ідентифікації в конкретних обставинах;

б) наслідків використання (ї. «b» ÷. 2 п.ò. 5) – шляхом оцінки прогнозованого впливу системи ШІ на права, свободи та законні інтереси всіх зацікавлених осіб, зважаючи на серйозність, ймовірність і масштаб таких наслідків.

Щодо високоризикових систем ШІ EU AI Act встановлює не лише критерії їх оцінки, а й комплекс спеціальних вимог до контрольованого використання таких технологій у межах цілісної моделі кримінальної юстиції. AI Act визначає загальні критерії віднесення систем ШІ до високоризикових у ст. 6, відповідно до якої такими визнаються системи, що створюють значну загрозу здоров'ю, безпеці або основоположним правам людини, зокрема у зв'язку з ризиком дискримінації, свавільного втручання у приватність чи необґрунтованого обмеження прав особи. Саме це обґрунтовує встановлення підвищених вимог до якості даних, прозорості, людського контролю, простежуваності та систем управління ризиками на всіх етапах використання ШІ – від діяльності правоохоронних органів до здійснення правосуддя.

Подібний суворий підхід європейського законодавця до систем ШІ у сфері правопорядку обумовлений внутрішньою специфікою технології та її безпосереднім впливом на кримінальний процес і правосуддя. Оскільки матеріали, сформовані правоохоронними органами за допомогою алгоритмічних систем, у подальшому можуть набувати статусу процесуальних джерел доказів, особливої деструктивності набуває так званий *black box effect*. Цей феномен ґносеологічної непрозорості ШІ, за якого логіка формування алгоритмічного висновку залишається недоступною для зовнішньої перевірки та інтерпретації, створює спільні виклики як для стадії досудового розслідування, так і для судового розгляду.

Використання подібних «закритих» моделей у кримінальному судочинстві здатне нівелювати принцип належної правової процедури (*due process*) та право на справедливий суд, гарантоване ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2]. За таких умов особливої актуальності набуває проблема збереження автономного людського судового розсуду та недопустимості фактичного делегування юридично значущих рішень алгоритмічним системам

Саме тому сучасні правові стандарти пов'язують допустимість використання ШІ у сфері правосуддя з вимогами пояснюваності (*explainability*), простежуваності (*traceability*) та обов'язкового людського контролю. Відповідні підходи відображені, зокрема, у Європейській етичній хартії щодо використання ШІ в судових системах (CEPEJ, 2018) [3], яка визначає принцип «під контролем користувача» (*under user control*) одним із базових орієнтирів функціонування судових ШІ-систем

Водночас це не виключає можливості інтеграції алгоритмічних систем у діяльність суду як допоміжного інструменту аналізу та обробки інформації. Саме тому у правничому середовищі триває дискусія щодо допустимих меж використання ШІ в судочинстві, зокрема у контексті розробки нормативних актів, придатних для машинного зчитування (*machine-readable legislation*).

Дійсно, завдяки здатності до обробки великих масивів даних ШІ відкриває значні перспективи для оптимізації судочинства. До його очевидних переваг

належать автоматизація рутинних технічних процесів, мінімізація помилок, пов'язаних із людським фактором, швидкий пошук релевантної нормативної бази, аналіз судової практики та акумуляція доказової інформації з відкритих джерел (OSINT).

Водночас межі такого використання чітко окреслені як міжнародними, так і національними етичними стандартами. Так, відповідно до ст. 16 Кодексу суддівської етики [5] використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим лише за умови, що це не впливає на незалежність та неупередженість судді, не стосується оцінки доказів і процесу ухвалення судових рішень та не порушує вимог законодавства. Таким чином, національний підхід остаточно закріплює статус ШІ як допоміжного інструменту, функціонування якого можливе виключно за умов збереження людського контролю та персональної відповідальності судді–людини.

За таких обставин принцип human oversight трансформується з технічного механізму безпеки у фундаментальний критерій легітимності використання штучного інтелекту в кримінальній юстиції. Саме збереження визначального людського контролю дозволяє забезпечити персоналізацію юридичної відповідальності, критичну оцінку алгоритмічних висновків та дотримання базових гарантій верховенства права на всіх етапах кримінального провадження – від діяльності правоохоронних органів до здійснення правосуддя.

У зв'язку з цим ШІ у сфері кримінальної юстиції має функціонувати виключно як допоміжний інструмент підтримки прийняття рішень (decision support system), інтегрований у єдиний процесуальний механізм людського контролю. Використання автономних моделей human-out-of-the-loop у правоохоронній та судовій діяльності суперечить принципам людиноцентричного правопорядку, тоді як концепція human-in-the-loop фактично виступає мінімально допустимою моделлю легітимного застосування високоризикових систем ШІ у кримінальній юстиції.

Проведена оцінка європейських регуляторних трендів та національних правових реалій дає підстави констатувати, що адаптація стандартів EU AI Act в Україні має ґрунтуватися на безкомпромісному дотриманні принципу human oversight на всіх етапах кримінального провадження як єдиного цілісного процесу реалізації кримінальної юстиції.

По–перше, у діяльності правоохоронних органів на стадії досудового розслідування використання високоризикових систем ШІ, зокрема для біометричної ідентифікації чи кримінального прогнозування, має суворо обмежуватися критеріями необхідності й пропорційності та виключати автономні моделі »human-out-of-the-loop«.

По–друге, на стадії судового розгляду конституційні імперативи (ст. 127 Конституції України) та стандарти професійної етики (ст. 16 Кодексу суддівської етики) [5] повністю нівелюють можливість надання ШІ статусу суб'єкта владних

повноважень чи самостійної оцінки доказів, остаточно закріплюючи здійснення правосуддя як виключну прерогативу людини.

Відтак, єдиним легітимним стандартом для вітчизняної кримінальної юстиції є модель *human-in-the-loop*, яка виключає можливість автономного ухвалення юридично значущих рішень алгоритмічними системами та зберігає визначальну роль людини на всіх етапах кримінального провадження.